

БАТЛАВ
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН
ЯАМНЫ ТӨРИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН
ДАРГЫН АЛБАН ҮҮРГИЙН ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧИ

С.ЦОГТГЭРЭЛ

2024 оны .. сарын ..

**ОРОН НУТГИЙН ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТАЙ ГАЗАР НУТГИЙН
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ
АЖЛЫН ДААЛГАВАР**

2024 оны 03 дугаар сарын 11-ний өдөр

Улаанбаатар хот

1	Үндэслэл	<p>"Даян дэлхийн байгаль орчны сан" UNDP/GEF-ийн буцалтгүй тусламжийн санхүүжилтээр Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам (БОАЖЯ), Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хөгжлийн Хөтөлбөр (НҮБХХ)-ийн газартай хамтран "Монголын Унаган Байгалийн Хүлцэл, Тогтворжилтыг Хангах нь" (ENSURE) төслийг хэрэгжүүлж байна. Тус төсөл нь Хангайн уулс болон Өмнийн говийн бүс нутагт бэлчээр, ойн нөөцийн доройтлыг багасгах, биологийн олон янз байдлыг тогтвортой амьжиргаагаар дамжуулан хамгаалах замаар экосистемийн үйлчилгээг сайжруулах зорилготой.</p> <p>Төслийн хүрээнд тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг 0.94 сая га-аар нэмэгдүүлэх, орон нутгийн ТХГН-ийн менежментийн үр нөлөөг сайжруулах, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах хувилбаруудыг багтаасан менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах, хэрэгжүүлэх зорилт тавьсан.</p> <p>Энэхүү зорилтыг хангах хүрээнд төслийн 2024 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний 2.3.3-т тусгасан төслийн зорилтот нутгийн экосистемийн төлөөлөл болон сонгогдсон орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газарт оролцооны аргаар боловсруулж, хэрэгжүүлэхээр тусгасан ажлыг гүйцэтгэх</p>
2	Зорилго	<p>Экологийн холбоос нутаг болох "ТООРОЙТЫН ХӨХ УУЛ" Орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газрын менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, батлуулах</p>
3	Зорилт	<p>ТХГН-ийн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах арга зүйг БОАЖ-ын Сайдын 2021 оны 01 сарын 22-ний өдрийн А/16 тоот тушаалаар баталсан бөгөөд аргазүй нь олон улсын байгаль хамгааллын нээлттэй стандарт, МИРАДИ программд суурилсан. Уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөллийг харгалзан тооцохын зэрэгцээ аймаг сумын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөтэй уялдуулан боловсруулж батлуулна.</p>
4	Гүйцэтгэх ажил	<p>1. Менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газрын орчинзүйн онцлог, биологийн олон янз байдал, хамгаалах шаардлагатай ховор үнэт зүйлүүд, уст цэг, булаг шанд, байгаль орчинд</p>

		<p>гарч буй өөрчлөлт, өнөөгийн байдалд үнэлгээ хийх;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. ОНТХГ-ын орчны бүсийн сумдын нийгэм, эдийн засгийн өнөөгийн төлөв байдал, газар ашиглалт, байгалийн дагалт баялаг ашиглалт, хэтийн төлөв, хэрэгцээ шаардлагад үнэлгээ хийх; 3. “Тооройтын хөх уул” ОНТХГ нь айл, мал байхгүй зэрлэг амьтны гол тархац холбоос нутаг учир мониторинг ажиглалтын гол цэг болгон зэрлэг амьтны мониторинг хийх аргазүйг баримтлан хамгааллын менежментийг уялдуулах; 4. ОНТХГ-ын хамгааллын нөхцөл байдалд үнэлгээ хийж, тулгарч буй болон тулгарч болзошгүй аюул заналыг бодитоор үнэлж, бууруулах, зайлсхийх үйл ажиллагааны оновчтой хувилбарыг сонгон авсан байх, 5. ОНТХГ-ын менежментийн төлөвлөгөөний үр ашиг, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа, сум орон нутгийн оролцогч талуудын үзүүлэх дэмжлэгийг тоон болон чанарын аргаар судлан дүгнэж, улмаар сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөтэй уялдуулан, хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар зөвлөмж боловсруулах; 6. ОНТХГ-ын хамгаалах үнэт зүйлс, тулгамдаж буй асуудал, аюул занал, бэрхшээлийг тодорхойлж 2021 оны А/16 дугаар тушаалаар баталсан “ТХГН-ийн менежментийн төлөвлөлтийн аргазүй”-г ашиглан МИРАДИ програмд оруулан боловсруулж, холбогдох дүгнэлт, санал, зөвлөмж, статистик мэдээллийг бэлтгэх; 7. ОНТХГ-ын менежментийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх 10 жилийн хугацааны төсвийг төлөвлөж талуудын оролцоог тодорхойлох; 8. Нутгийн өөрөө удирдах ёс, үйл ажиллагааны зарчимд суурилсан ОНТХГ-ын менежмент, ялангуяа санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангах удирдлага, зохион байгуулалт, тогтвортой санхүүжилтийн орчин бүрдүүлэх шинэлэг арга барилыг тодорхойлох, улмаар хуулийн этгээдийн эрх үүрэг, талуудын оролцооны хэлбэрийг тодорхойлох дотоод журмын төсөл боловсруулах; 9. Менежментийн төлөвлөгөөнд талуудын санал авч эцэслэн боловсруулж ТХГН-ийн тухай хуулийн 28.4: “орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газрын менежмент төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулах орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутгийн менежментийн төлөвлөгөөг батлах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төсвийг орон нутгийн төсөвт тусгах. (Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн ИТХ-ын бүрэн эрх,)” заалтыг хэрэгжүүлэн менежментийн төлөвлөгөөг батлуулах, сумын ИТХ-аар батлуулах;
--	--	--

5	Хамрах хурээ, баримтлах зарчим	<p>Газар нутаг: Тооройтын хөх уул ОНТХГ (Баянхонгор аймгийн Шинэжинст сум)</p> <p>Баримтлах зарчим:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Менежментийн төлөвлөгөө нь үндэсний болон бүс нутаг, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, хөтөлбөртэй уялдсан, ТХГН-ийн хууль болон холбогдох хууль тогтоомжийн хэрэгжүүлтийг хангахад чиглэсэн, бодит, хэрэгжүүлэх боломжтой байх, • ОНТХГ-ын экосистем, биологийн олон янз байдал, байгалийн нөөц баялгийг ашиглах, хамгаалах талаар өмнө хэрэгжиж ирсэн үйл ажиллагаанд үнэлгээ өгөх замаар цаашид хийгдэх үйл ажиллагааны оновчтой хувилбарыг сонгон авсан байна. • БОАЖЯ-ны Тусгай хамгаалалттай бүс нутгийн удирдлагын газар, төсөл хэрэгжүүлэх нэгж, зөвлөх багтай хамтран ажиллана. • Баянхонгор аймаг, Шинэжинст сумын Засаг даргын тамгын газар, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, ГЗБХБГ, аялал жуулчлалын байгууллага зэрэг холбогдох төрийн болон төрийн бус байгууллага, малчдын бүлэг нөхөрлөл, нутгийн иргэдээс мэдээлэл, санал авч хамтран ажиллана.
6	Хүлээлгэж өгөх ажил, үр дүн	<p>Орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутгийн менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж сумын ИТХ-аар хэлэлцүүлж батлуулсан байна. Менежментийн төлөвлөгөөний хураангуйг англи, монгол хэл дээр хүлээлгэн өгнө. Төлөвлөгөөг боловсруулах явцад цуглуулсан статистик болон орон зайн мэдээ, газрын зургуудыг тайланд хавсаргасан байна¹</p>
7	Ажил гүйцэтгэгчид тавих шалгуур	<p>Ажил гүйцэтгэх баг нь 5-аас доошгүй хүний бүрэлдэхүүнтэй байх ба байгаль хамгаалал, ТХГН-ийн судалгаа, менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах чиглэлээр ажилласан туршлагатай баг байна.</p> <p><u>Хуулийн этгээдэд тавигдах шаардлага:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ажил гүйцэтгэх хуулийн этгээд нь 5-аас доошгүй жил ажилласан туршлагатай байх ба 3-аас доошгүй орон тооны мэргэжлийн зөвлөхүүдтэй байх; • Зөвлөх үйлчилгээний өдөр тутмын ажил болон тус ажлыг хянан хариуцан ажиллах мэргэжилтэнтэй байх; • Байгаль хамгаалал, ТХГН-ийн судалгаа, менежментийн төлөвлөгөө боловсруулж байсан туршлагатай байх ба байгууллага, зөвлөхүүд нь дараах шаардлагыг хангасан байна Үүнд:

		<p><u>Судалгааны багийн ахлагч (1 хүн):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Байгаль орчны чиглэлээр магистр болон түүнээс дээш зэрэгтэй, 5-аас доошгүй жил ажилласан туршлагатай байх; • Байгаль хамгааллын олон талт асуудлууд, ТХГН-ийн судалгаа, менежментийн төлөвлөгөө, үр ашигт байдлын үнэлгээ хийж байсан, байгалийн нөөцийн хамтын менежментийн чиглэлээр ажиллаж байсан туршлагатай байх; <p><u>Судалгааны багийн бүрэлдэхүүн (4):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Экологич-биологич, ГЗМС-ийн мэргэжилтэн, газар зохион байгуулагч, эдийн засаг-бизнес төлөвлөлтийн мэргэжилтэн байвал давуу тал болно; • Багийн гишүүд ТХГН-ийн чиглэлээр ажилласан туршлагатай байх; • ТХГН-ийн менежментийн төлөвлөгөөг МИРАДИ программаар боловсруулж байсан туршлагатай байх; • Байгаль орчныг хамгаалах эдийн засгийн механизмыг хэрэгжүүлэх мэдлэг туршлага давуу тал болно; • ТББ, хувийн хэвшил, иргэдтэй нээлттэй, хүртээмжтэй ажиллах чадвартай байх; • Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгаль хамгааллын чиглэлээр ажиллаж байсан туршлагатай байх; • Орон нутгийн ард иргэдийн амьжиргаа дээшлүүлэх, төлөвлөлт хийх, бизнес төлөвлөгөө боловсруулж байсан туршлагатай байвал давуу тал болно; • Хуваарийн дагуу үр дүнд суурилсан гүйцэтгэлтэй байх;
8	Мэдээллийн нууцлал ба үр дүн	<p>Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны албан бичгийг зөвшөөрөлгүйгээр гуравдагч этгээдэд шилжүүлэхийг хориглоно.</p> <p>Зөвлөх үйлчилгээний ажлын хүрээнд боловсруулсан сургалтын хөтөлбөр, мэдээлэл, төлөвлөгөө, тайлан зэрэг баримт бичиг нь захиалагч талын өмч байна.</p>
9	Боловсруулах хугацаа, тайлангийн бүрдэл, зохион байгуулалт	<p>2024 оны 05 дугаар сарын 01-нд эхлэлийн тайлан:</p> <p>Зөвлөх ажил үйлчилгээ гүйцэтгэх аргачлал, ажлын нарийвчилсан төлөвлөгөөг боловсруулж захиалагч талаар баталгаажуулах;</p> <p>2024 оны 07 дугаар сарын 01-нд явцын тайлан:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Менежментийн төлөвлөгөө боловсруулахад шаардлагатай бүх үнэлгээ, судалгааг /ажлын даалгаврын гүйцэтгэх ажил хэсэгт заасан/ хийж гүйцэтгэсэн байх; • Менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх дүрэм журмуудыг боловсруулсан байх;

		<p>2024 оны 10 дугаар сарын 01-нд эцсийн тайлан:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОНТХГ-ын менежментийн төлөвлөгөөг сумын ИТХ-аар хэлэлцүүлж батлуулсан байна; • Зөвлөх ажил үйлчилгээ гүйцэтгэсэн тухай нэгдсэн тайланг хүлээлгэн өгнө. Тус тайланд менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах явцад цуглуулсан статистик болон орон зайн мэдээлэл, газрын зургууд болон байгалийн зураг, ажлын явцыг харуулсан зургийг хавсаргасан байна. <p>Зөвлөх нь дээрх хугацаанд нийт 6 сар төсөл хэрэгжүүлэгч нэгж, НҮБХХ-ийн газар болон бусад холбогдох төв, орон нутгийн түвшний оролцогч талуудтай нягт хамтран ажиллана. Зөвлөх нь учирч болзошгүй эрсдэлийг цаг хугацаанд нь олж тогтоох үүднээс үйлчилгээ үзүүлэх хугацаанд ямар нэг өөрчлөлт гарахаар бол урьдчилан мэдэгдэж ажиллана.</p>
10	Захиалагч байгууллага	<p>Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хөгжлийн Хөтөлбөрийн хамтран хэрэгжүүлж буй “Монголын унаган байгалийн хүлцэл тогтворжилтыг хангах нь” МОН/19/301 төсөл</p>

